గైవతత్ । పునర్వాగతోఽపతిష్ఠతే । సాభాగేయమ్మేవైష్టాం తత్ । సా తత ఊర్ధ్వా రోహత్ । సా రోహిణ్యభవత్ । తదోహిష్ణోర్వ రోహిణిత్వమ్ । రోహిణ్యామగ్నిమాదధీత । స్వ ఏవైనం యోనా-ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । బ్రుధ్నో త్యేనేన ॥ ౮౦ ॥

ఏషాపశూన్గోపాయేతి ప్రవిష్టాపశూన్గో పాయేత్యా-హ జుహ్వతిష్ఠతే సప్తచ ॥ ౮౧ ॥

బ్రహ్మసంధత్తం కృత్తికాసూద్ధన్తి ద్వావ్రశసు ప్రజాపతి-వ్వాచో దేవాసురా స్తద్రగ్నిర్మోష్ట్రర్మశ్శిర ఇమేవై శమీగర్భాత్ప్ర-జాపతిస్సరిచ్చానస్సతపస్సతత్ప్రీర్వ్యందశ ॥ ౮౧ ॥

బ్రహ్మసంధత్తం తైద్రివ్యానథోశంత్వాయ ప్రాచ్యేపాంయద్రు-పర్యుపరి యథ్సద్యస్సోఽశ్వోఽవారోభూత్వాజగతీభిరశీతిః ॥ ౮౨ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉద్ధన్యమానమస్యా అమైధ్యమ్ । అప పా-ప్మానం యజమానస్య హన్తు । శివా నస్సన్తు ప్రదిశశ్చతస్రః । శం నో భూతా పృథివీ తోకసాతా । శం నో దేవీరభిష్టయే । ఆపో భ-వన్తు పీతయే । శంయోరభి స్రవన్తు నః । వైశ్వానరస్య రూపమ్ । పృథివ్యాం పర్యస్రసా । స్యోనమావిశన్తు నః ॥ ౧ ॥ యద్దివం ద్యావో యద్వదః పృథివ్యాః । సంజగ్మానే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్తకృ-

ష్ణమవతు కృష్ణమూపాः । ఇహోభయోర్వ్యచ్ఛియమాగమిష్టాः । ఊతీः కుర్వాణో యత్పృథివీమచరः । గుహ్యాకారమాఖురూపం ప్రతీత్య । తత్తే న్యక్తమిహా స్తంభరన్తः । శతం జీవేమ శరదస్సవీరాः । ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభరన్తः । శతం జీవేమ శరదः పురూచీः ॥ 2॥ వ్రమిభిరనువిత్తం గుహాసు । శ్రోత్రం త ఉర్వ్యబధిరా భవామः । ప్రజాపతిసృష్టానాం ప్రజానామ్ । శ్రుధ్ధాఽపహతైర్య సుహితం నో అస్తు । ఉప ప్రభిన్నమిషమూర్జం ప్రజాభ్యः । సూదం గృహేభ్యో రసమాభరామి । యస్యర్రూపం బిభ్రదిమామవిన్దత్ । గుహాప్రవిష్టాగ్ం సరిరస్య మధ్యే । తస్యైదం విహతమాభరన్తः । అథవ్యటాకరమస్యాం విధేమ ॥3॥ యత్ప్రర్యపశ్యథ్సరిరస్య మధ్యే । ఊర్ధ్వమపశ్యజ్జగతः ప్రతిష్ఠామ్ । తత్పుష్కరస్యాయతనాద్ధి జాతమ్ । ప్రణం పృథివ్యాः ప్రథనగ్ం హరామి । యాభిరదృగ్ంహాజ్జగతः ప్రతిష్ఠామ్ । ఊర్ధ్వమిమాం విశ్వజనస్య భర్త్రీమ్ । తానశ్మివాశ్మకరాస్సన్తుసర్వాः । అగ్నే రేతశ్చన్దగ్ం హిరణ్యమ్ । అద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్రజాసు । తత్సంభరన్నుత్తరతో నిధాయ ॥ 4 ॥ అతిప్రియచ్ఛం దురితం తరేయమ్ । అశ్వో రూపం కృత్వా యదశ్వత్థేఽతిష్ఠః । సంవత్సరం దైవేభ్యో నిలాయ । తత్తే న్యక్తమిహా స్తంభరన్తः । శతం జీవేమ శరదస్సవీరాः । ఊర్జః పృథివ్యా అధ్యుత్థితోసి । వనస్పతే శతవల్శో విరోహ । త్వయా వయమిషమూర్జం మదన్తः । గ్రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ । గ్రాయత్త్రియాహ్రియమాణస్యయత్తే ॥5॥

ప్రణ॒మపత॒త్తృతీయస్యై॒ దివో॒ఽధి। సో॒ఽయం ప్రణ॑స్సోమప॒ర్ణాద్ధి
జా॒తః। తతో॑ హరామి సోమ॒పీథ॑స్యా॒వరు॑ద్ధ్యై। దే॒వానాం॒ బ్రహ్మ॑-
వా॒దం వద॑తా॒మిత్యా॑హ॒ యత్। ఉ॒పాꣳశు॑॰స్తు॒శ్రా వై శు॒క్రశ్చా॑మ॒శ్చ। తతో॑
మా॒మావి॑శతు॒ బ్రహ్మ॑వర్చ॒సమ్। తద్ధ్యం॑భర॒ర్గ్ం స్తదవ॑రుద్ధ్యై
స్తా॒ꣳత్। యయా॑ తే స్వ॒ష్టస్యా॒గ్నే। హే॒తిమ॑శమయత్ప్ర॒జాప॑తిః।
తా॒మి॒మా॒మ॒ప్ర॒దా॒హా॒య॥౬॥ శమిꣳ॑ హ్యా॒స్యే॑హరామ్యహమ్।యత్తే
స్వ॒ష్టస్య॒ యత॑। వికꣳ॑ క॒త్తం భా॒ ఆర్ఛ॑జాతవేదః। తయా॑ భా॒సా సం-
మి॑తః। ఉ॒రుం నో॑ లో॒కమను॑ ప్ర॒భాహి। యత్తే॒ తా॒ న్తస్య॑ హృ॒దయ॒-
మా॒చ్ఛి॒న్న॒ష్టా॒త॒వేదః। మ॒రు॒త్తో॑ఽద్భి స్తమయి॒త్వా। ఏ॒వత్తే॒ తద॑శ్వ॒నెస్సం
భ॑రామి। సా॒త్మా అ॒గ్నె సహృ॑దయో భ॒వైహ। చి॒త్రియా॒దశ్వ॒త్థా-
ధ్సꣳభృ॑తా బృ॒హ॒త్యః॥ ౭॥ శరీ॑రమభి సꣳస్కృతా॒స్తన్న। ప్ర॒జా-
ప॒తినా॑ య॒జ్ఞము॑ఖేన॒ సంమి॑తాః। త్రి॒స॒స్త్రివృ॑ద్భిర్మ॒రుతా॑ం ప్ర॒జాత్యై॑।
అ॒శ్వ॒త్థాద్ధ॒వ్యవా॑హా॒ద్ధి జా॒తామ్। అ॒గ్నె స్త॒నూం య॒జ్ఞియా॒గ్ం సంభ॑-
రామి। శా॒న్తయో॒నిగ్ం శమిగ॒ర్భమ్। అ॒గ్న॒యే ప్ర॒జన॑యి॒త్వే। యో॑
అ॒శ్వ॒త్థశ్శమీ॒గర్భ॑ः। ఆర్తు॑రోహా॒ త్వేస॑చా। తంతే॑ హరామి బ్రహ్మ॑-
ణా॥ ౮॥ య॒జ్ఞియై॒ः క్రతు॑భిస్సꣳహ। యం త్వా॒ స్వమ॑భర॒జ్జాత॑-
వేదః। య॒థా॒ శ॒రీ॒రం భూ॒తేష్వన్య॑క్తమ్। స సం॑భృతస్సీద శి॒వః ప్ర॒జా-
భ్యః। ఉ॒రుంనో॑ లో॒కమను॑నేషి విద్వా॑న్। ప్ర॒వైధ॑సే క॒వయే॒
మే॒ధ్యా॒య। వ॒చో॒ వ॒న్దా॒రు వృ॒ష॒భా॒య॒ వృ॒ష్ణే। య॒తో॑ భ॒య॒మ॒భ॑-
య॒న్తం త॒న్నో॒ అ॒స్తు। అ॒వ॒డ్డే॒వా॒ య॒జ్ఞే॒హే॒డ్యా॒। స॒మి॒ధా॒ఽగ్నిం

దువస్యత ॥ ౯ ॥ ఘృతైర్బోధయతాతిథిమ్ । ఆస్మిన్హవ్యాజుహోతన । ఉపత్వాగ్నే హవిష్మతీః । ఘృతాచీర్యన్తు హర్యత । జుషస్వ సమిధో మమ । తం త్వా సమిద్భిరఙ్గిరః । ఘృతేన వర్ధయామసి । బృహచ్ఛోచా యవిష్ఠ్య । సమిధ్యమానః ప్రథమోను ధర్మః । సమక్తుభిరజ్యతే విశ్వవారః ॥ ౧౦ ॥ త్రోచిష్కేశో ఘృతనిర్ణిక్పావకః । సుయజ్ఞో అగ్నిర్యజథాయ దేవాన్ । ఘృతప్రతీకా ఘృతయోనిరగ్నిః । ఘృతైసమిద్ధో ఘృతమస్యన్నమ్ । ఘృతప్రుషస్త్వా సరితో వహన్తి । ఘృతం పిబన్సుయజా యజ్ఞీ దేవాన్ । ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణః । ఘృతప్రతీకా ఘృతయోనిరేధి । ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యమ్ । పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమమ్ ॥ ౧౧ ॥ త్వామగ్నే సమిధానం యవిష్ఠ । దేవా దూతం చక్రిరే హవ్యవాహమ్ । ఉరుఞ్జయసం ఘృతయోనిమాహుతమ్ । వైశ్వానం చతుర్ధధిరే చోదయన్వతి । త్వామగ్నే ప్రదివ ఆహుతం ఘృతేన । సుమ్నాయవస్సుషమిధా సమీధిరే । స వావృధాన ఓషధీభిరుక్థ్యైతః । ఉరుఞ్జయాగ్ంసి పార్థివా వితిష్ఠసే । ఘృతప్రతీకం నభ్యం తస్య ధూర్షదమ్ । అగ్నిం మిత్రం న సమిధాన ఋఞ్జతే ॥ ౧౨ ॥ ఇన్ధానో అక్రో విదథేషు దీద్యత్ । శుక్రవర్ణామదునోయగ్ం సత్తేధియమ్ । ఘృతాహవన్తీ సుభగే బృహన్తమ్ । ఆశాశ్చతస్రశుభిస్సహా । రాష్ట్ర్యస్మై ఆధేహి । యాన్యాసన్నవితుస్సవే । మహీవిశ్వత్మ్నా సదసే బృహన్తమ్ । అరావ్ణీ ఏతం ధరుణే రయీణామ్ । అన్తర్వత్నీ జన్యం

जातवेदसम् । अध्वराणां जनयथःपुरोगाम् ॥ ८३ ॥ आरोहतं दशतक्रतूं शकुनीरिवमंस । ब्रुवतेनाग्न आयुषा वर्चसा सह । ज्योग्जीवन्त उत्तरामुत्तरांग्ं समाम् । दर्शमहंपूर्णमासंयज्ञं यक्ष्या यजे । ब्रुवीयवतीष्टा अग्नीतसौ । गर्भं दधाथांतेवामहंददे । तक्षन्त्यं यद्वीरं बिभृथः । वीरं जनयिष्यथः । तेमत्प्रीतःप्रजनिष्येथे । तेमा प्रजाःप्रजनयिष्यथः ॥ ८४ ॥ प्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनसुवर्गे लोके । अनृतात्सत्यमुपैमि । मानुषाद्दैव्यमुपैमि । दैवीं वाचं यच्छामि । शलाकृग्निमिन्धानः । द्रुहो लोकान्पनेमहम् । द्रुहोलोकादोर्ब्रुद्ध्वा । अतिमृत्युं तरामिहम् । जातवेदो भुवनस्य रेतः । इहसिक्ष्व तपसो यज्जनिष्यते ॥ ८५ ॥ अग्निमश्वत्थादधिहव्यवाहम् । शमीगर्भाज्जनयन्द्यौमयोभूः । अयंतेयोनिर्ब्रुत्वियः । यतोजातोअरोचथाः । तं जानन्नग्नआरोह । अथानोवर्धयारयिम् । अपेतपीतवीचसर्पतातः । येऽत्रस्थपुराणायेचनूतनाः । अदाद्दिदं यमोऽनसानं पृथिव्याः । अक्रव्न्नमं पितरोलोकमस्मै ॥ ८६ ॥ अग्नेर्भस्मास्यग्नेःपुरीषमसि । संज्ञानमसि कामधरणम् । मयितेकामधरणं भूयात् । संवस्यृजामिहृदयानि । सगं सृष्टं मनोअस्तुवः । सगंसृष्टःप्राणोअस्तुवः । संयावः प्रियास्तनुवः । संप्रियाहृदयानिवः । आत्मन्वो

అస్తు సంప్రియః । సంప్రియా స్తనువో మమ ॥ ౧౭ ॥ కల్పేతాం ద్యావా-
పృథివీ । కల్పన్తామాపఓషధీః । కల్పన్తామగ్నయః పృథక్ । మమ
జ్యైష్ఠ్యాయ సన్నతాః । యేఽగ్నయస్సనుసనసః । అన్తరాద్యావా-
పృథివీ । వాసస్తికాన్నృతూ అభి కల్పమానాః । ఇన్ద్రమివ దేవా
అభి సం విశన్తు । దివస్పృ థివ్యా ధీర్యేణ । పృథివ్యై మహ్యామ్నా ॥ ౧౮ ॥
అన్తరిక్షస్య పోషేణ । సర్వపశుమాదధే । అజీజనన్నమృతం మర్త్యా-
సః । అస్యైమాణం తరణిం భీడుజమ్భమ్ । దశ స్వసారో అగ్రువ-
స్సమ్యఞ్చీః । పుమాగ్ంసం జాతమభి సగ్ంరభన్తామ్ । ప్రజాపతే-
స్త్వా ప్రాణేనాభి ప్రాణిమి । పూష్ణః పోషేణ మహ్యామ్ । దీర్ఘా-
యుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే ॥
౧౯ ॥ జీవాత్వై పుణ్యాయ । అహంత్వదస్మి మదస్తి త్వమేతత్ ।
మమాసి యోనిస్తవ యోనిరస్మి । మమైవ సన్వహ హృదయాన్యగ్నే ।
పుత్రః పితృభ్యో లోకకృజ్జాతవేదః । ప్రాణై త్వాఽమృతమాదధామి ।
అన్నాదమన్నాద్యాయ । గోప్తారం గుప్త్యై । సుగాక్తపతోయ్
విదహన్నరాతీః । ఉషస్తశ్చేయసీశ్చేయస్కీర్దధత్ ॥ ౨౦ ॥ అగ్నే సహ-
స్వాగ్ం అప బాధమానః । రాయస్పోషమిషమూర్జన్నస్మాసు ధేహి ।
ఇమా ఉ మాముప తిష్ఠన్తు రాయః । అభిః ప్రజాభిరిహ సం-
వసేయ । ఇహాగ్నే ఇడా తిష్ఠతు విశ్వరూపీ । మధ్యే వసోర్దీదిహి
జాతవేదః । ఓజసై బలాయ త్వాదద్యచ్ఛే । వృషశ్మై శుష్మా-
యాయుషే వర్చసే । సహస్రన్తూరసి వృత్రతూః । యస్తేదై-

వేహు మహిమా సువర్గః ॥ ౩౧ ॥ యస్త ఆత్మా ప్రజాసు ప్రవిష్టః । పుష్టిర్యా తే మనుష్యేషు పప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । ద్విషః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యః । యత్ర యత్ర జాతవేద స్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వాన్ । అగ్నేరగ్నే పురో అగ్నిర్భవేహ । విశ్వా ఆశా దీద్యానో వి భాహి ॥ ౩౨ ॥ ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే । అన్నమగ్నిరుషసామగ్రమఖ్యత్ । అన్వహాని ప్రథమో జాతవేదాః । అను సూర్యస్య పురుత్రా చరన్తం । అను ద్వానాపృథివీ ఆతతాన । వి క్రమస్వ మహాగ్ం అసి । వైదిషన్నానుషెభ్యః । త్రీషు లోకేషు జాగృహి । యదిదం ద్విపో యదదః పృథివ్యాః । సంవిద్దానే రోదసీ సం బభూవతుః ॥ ౩౩ ॥ తయోః ప్రష్టే సీదతు జాతవేదాః । శంభూ ప్రజాభ్య స్తనువే జ్యోనః । స్యోనం త్వాఽమృత ఆ దధామి । అన్నాదమన్నాద్యాయ । గోప్తారం గుప్త్యై । యస్తే శుక్ర శుక్రం వర్చస్తుకాత్తనూః । శుక్రం జ్యోతిరజస్రమ్ । తేన మే దీదిహి తేన త్వాఽఽదధే । అగ్నినాఽగ్నేబ్రహ్మణా । ఆయుషే వ్యానశే సర్వమాయురాప్నవాని ॥ ౩౪ ॥ నర్య ప్రజాం మే గోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే । జ్ఞాతాం జనిష్యమాణాం చ । అమృతే స్థేయ్యే ప్రతిష్ఠితామ్ । అథర్వ పితుం మే గోపాయ । రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషంనః పితుం కృణు । శగ్ంస్య

प्रशून्ते गोपाय । द्विपात्तोये चतुष्पदः ॥ ३५ ॥ अष्टाशफा-
श्च य इहाग्ने । ये चैकशफा आसुगाः । सप्रथ स-
भां मे गोपाय । ये च सभ्यास्सभासदः । तांस्त्रिंशतं-
वतः कुरु । सर्वमायुरुपासताम् । अहे बुध्नियं म-
न्त्रं मे गोपाय । यमृषय स्त्रैविदा विदुः । ऋचस्सामा-
नि यजूगंषि । सा हि श्रीरमृतासताम् ॥ ३६ ॥ चतुश्शिखण्डा
युवतिस्सुपेशाः । घृतप्रतीका भुवनस्य मध्ये । मयूर्ज्य-
मानामवहतेऽभगाय । मय्यं धुक्ष्व यजमानाय कामान् । इडैव
सन्तत्र सतो वो अग्नयः । स्त्रीणा-
न वाचा मनसा बिभर्मि । त्रिरो ह सन्तमायुर्वा प्रहासीत् ।
ज्योतिषा वो वैश्वानरेणोपतिष्ठे । पञ्चधाऽग्निन्व्यक्रा-
मत् । विराट्सृष्टा प्रजापतेः । ऊर्ध्वाऽऽरोहद्रोहिणी ।
योऽसुरग्नेः प्रतिष्ठितिः ॥ ३७ ॥

विश्वन्नः पुरुचीर्विषेम निधाय यत्तेऽप्रदाहाय बृ-
हतोऽग्ने ब्रह्मणा दुवस्यत विश्ववार इषमूर्जं ते पुरोगां प्रज-
नयिष्यन्नजिष्यतेऽग्ने मम मह्यिमा वर्चसे दधत्सुवर्गो
भूयासं संबभूवत्तुरायुर्व्यनशे चतुष्पदस्सतां प्रजापतै-
र्विश्वे च ॥ ० ॥

नवैतान्यहानि भवन्ति । नव वै सुवर्गा लोकाः । यद्वै-
तान्यहान्यप्रयन्ति । नवसवैव तत्सुवर्गेषु लोकेषु सत्रिणः प्रति

తిష్ఠన్తో యన్తి । అగ్నిష్టోమాఽ పరస్సామానఽ క్రార్య ఇత్యా-
హుఽ । అగ్నిష్టోమసంమితస్సువర్గో లోక ఇతి । ద్వాదశాగ్నిష్టోమస్య
స్తోత్రాణి । ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరఽ । తత్తన్న సూర్ష్ట్యమ్ ।
ఉక్థ్యా ఏవ సప్తదశాఽ పరస్సామానఽ క్రార్యాఽ ॥ అ ॥ ప్రశ్లో వా
ఉక్థాని । ప్రశ్లూనామవరుద్ధ్యై । ప్రిష్ఠ్వజ్జభిజితావగ్నిష్టోమా । ఉక్థ్యా-
స్సప్తదశాఽ పరస్సామానఽ । తేసగ్ంస్తుతా విరాజమభి సంపద్య-
న్తే । ద్వే చర్క్సా వతిరిచ్యేతే । ఏకస్తూ గారతిరిక్తఽ । ఏకయాఽఽ-
యుస్తూనఽ । సువర్గో వై లోకా జ్యోతిఽ । ఊగిస్కరాట్ ॥ఆ॥ సువర్గ-
మ్మేవ తేన లోకమభి జయన్తి । యత్పరగ్గం రాథన్తరమ్ ।
తత్పృథ్వ్యామేఽహన్యాక్రార్యమ్ । బృహద్దివ్యతీయే । వైరూపం తృతీయే ।
వైరాజం చతుర్థే । శాక్వరం పఞ్చమే । రైవతగ్ం షష్ఠే । తదు
వృష్టేభ్యో నయన్తి । సస్తనయ ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ॥
౩౦ ॥ అతిగ్రాహ్యాఽ పరస్సామసు । ఇమా వైవై లోకాన్థ్సం
తనోన్తి । మిథునా ఏతే గ్రహాగృహ్యన్తే । అతిగ్రాహ్యాఽ పరస్సా-
మసు । మిథునమేవ తైర్యజమానా అవరున్ధతే । బృహత్పృష్ఠం భవతి ।
బృహద్దివ్యా సున్వర్గో లోకఽ । బృహతైవ సువర్గం లోకంయన్తి ।
త్రయస్త్రిగ్ంశినామ సామ । మాధ్యన్దినే పవమానే భవతి ॥ ౩౧ ॥
త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాఽ । దైవతా ఏవావరున్ధతే । యే
వా ఇతఽ పరాఞ్చగ్ం సంవత్సర ముషయన్తి । నస్తోనం తేసన్తి
సమశ్నువతే । అథ యేఽముష్మాఽరాఞ్చ ముషయన్తి । తే

ऽग्नेऽग्ं सꣳस्ति सꣳसृष्ट्यै वते । एतद्वा अमुष्मो ऽर्वाङ्च्यमुप यन्ति । यद्वेनम् । द्यौ र्न खलु नाव प्रजापतिः । सऽवैवेन्द्रः । तदु द्वेवेभ्यो नयन्ति ॥ 30 ॥

क्षीर्य विरार्ड्गृह्यन्ते पञ्चमानेऽ भ्रतीन्द्री एकं च ॥ ३ ॥

सन्तत्तिर्वा एते ग्रहाः । यत्पुरस्तान्मानः । विष्णूवाड्विवाक्ष्यम् । यथा शालायै पक्षौ । एनग्ं सꣳवथ्सरस्य पक्षौ । यद्वेतेन गृह्यन्ते । विष्णूवी सꣳवथ्सरस्य पक्षौ व्यावर्त्तयेयाताम् । आत्मा ग्नेयः । यद्वेते गृह्यन्ते । यथा शालायै पक्षौ मध्यमं वर्ग्ंशमभि समायच्छति ॥ 33 ॥ एनग्ं सꣳवथ्सरस्य पक्षौ दिवाकीर्त्यमभि सं तन्वन्ति । नात्मा मार्ष्टि । एकविग्ंशमहर्भवति । शुक्राग्री ग्रहा गृह्यन्ते । प्रत्युत्तिष्ठेय सयुतावाय । शौर्य एतदहः प्रशुरालभ्यते । शौर्यो ऽतिग्राह्यो गृह्यते । अहरेव स्वेन समर्धयन्ति । अथो अह्ना एवैष ब्रह्मवर्चसेन यते । सप्तैतदहरतिग्राह्यो गृह्यन्ते ॥ 3२ ॥ सप्तवै शीर्षण्याः प्राणाः । असावादित्यश्शिरः प्रजानाम् । शीर्षन्नेव प्रजानाम् प्राणान्दधाति । तस्मात्पुरुष शीर्षन्प्राणाः । इन्द्रो वृत्रग्ंहत्वा । असुरान्परा भाव्य । स इमान्लोकान्नभ्यजयत् । तस्यासौ लोको ऽनभिजित आसीत् । तं त्रिश्वक्र्मा भूत्वा ऽभ्यजयत् । यत्त्रैश्वक्र्मणो गृह्यते ॥ 3३ ॥ सुवर्गस्य लोकस्यैभि-

జిత్యై । ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే । యే వైశ్వకర్మణం గృహ్ణన్తే । ఆదిత్యగ్రహాన్వై గృహ్యన్తే । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి । అన్యోన్యాన్ గృహ్యన్తే । విశ్వాన్యేవాన్యాన్య కర్మాణి కుర్వాణా యన్తి । అస్యామన్యోన్య ప్రతి తిష్ఠన్తి । తావాఽపరార్ధాథ్సంవథ్సరస్యాన్యోన్యాన్ గృహ్యన్తే । తావుభా సహా మహావ్రతే గృహ్యన్తే । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా । ఉభయోర్లోకయోః ప్రతి తిష్ఠన్తి । అర్క్యముక్థం భవతి । అన్నాద్యస్యావరుధ్యై ॥ 3౬ ॥ సమాయచ్ఛత్యతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తైగృహ్యన్తే సంవథ్సరస్యాన్యోన్యాన్ గృహ్యన్తై పఞ్చ చ ॥ 3 ॥

ఏకవిగ్ంశ ఏష భవతి । ఏతేన వై దైవా ఏకవిగ్ంశేన । ఆదిత్యస్యేత ఉత్తమగ్ం సువర్గం లోకమారోహయన్ । స వా ఏష ఇత ఏకవిగ్ంశః । తస్య దశావస్తాదహాని । దశ పురస్తాత్ । స వా ఏష విరాజ్యభయతః ప్రతిష్ఠితః । విరాజీహ వా ఏష ఉభయతః ప్రతిష్ఠితః । తస్మాదన్తరేమా లోకా యన్ । సర్వేషు సువర్గేషు లోకేష్వభితపన్నేతి ॥ 3౭ ॥ దైవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । పరాచోఽతిపాదాదబిభయుః । తం ఛన్దోభిరదృగ్ంహన్ఛన్దోమైర్వై । దైవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । అవాచోఽవపాదాదబిభయుః । తం పఞ్చభీ రశ్మిభిరుదవయన్ । తస్మాదేకవిగ్ంశేఽహన్పఞ్చదివాకీర్త్యాని క్రియన్తే । రశ్మయో వై దివాకీర్త్యాని । యేగాయత్రే । తే గాయత్రీషూత్తరయోః పవమానయోః ॥ 3౮ ॥ మహాదివాకీర్త్యేగ్ం హో-

తుః ప్రపృష్ఠమ్ । విష్ణుర్వం బ్రహ్మసామమ్ । భాసోఽగ్నిష్టోమః । అథైతాన్యే పరాణి । పరైరేవ దైవా ఆదిత్యగ్ంసువర్గం లోకమపారయన్ । యదపారయన్ । తత్పరాణాం పరత్వమ్ । స్పారయన్త్యేనం పరాణి । య ఏవం వేద । అథైతాన్యస్పరాణి । స్పరైరేవ దైవా ఆదిత్యగ్ం సువర్గం లోకమస్పారయన్ । యదస్పారయన్ । తథ్స్పరాణాగ్ం స్పరత్వమ్ । స్పారయన్త్యేనగ్ం స్పరాణి । య ఏవం వేద ॥ 3౯ ॥

ప్రతి పవమానస్తోస్పరాణి పఞ్చ చ ॥ ర ॥

అప్రతిష్ఠాం వా ఏతే గచ్ఛన్తి । యేషాగ్ం సంవథ్సరేఽన్వాహిత ఉథ । ఏకాదశిన్యాప్యతే । వైష్ణవం వామనమాలభన్తే । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞమేవాలభన్తే ప్రతిష్ఠిత్యై । ఇన్ద్రాగ్నిమాలభన్తే । ఇన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామయాతయామానా । యే ఏవ దైవతే అయాతయామ్నా । తే ఏవాలభన్తే ॥ రం ॥ వైశ్వదేవమాలభన్తే । దేవతా ఏవావరున్ధతే । ద్యావాపృథివ్యాం ధేనుమాలభన్తే । ద్యావాపృథివ్యోరేవప్రతి తిష్ఠన్తి । వాయవ్యం వథ్సమాలభన్తే । వాయురైవైభ్యో యథాఽఽయతనాద్దేవతా అవరున్ధే । ఆదిత్యామవిం ప్రశామాలభన్తే । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి । మైత్రావరుణీమాలభన్తే ॥రం॥ మిత్రేణైవ యజ్ఞస్య స్విష్టగ్ం శమయన్తి । వరుణేన దురిష్టమ్ । ప్రాజాపత్యం తూపరం మహాప్రీత ఆలభన్తే । ప్రాజాపత్యోఽతిగ్రాహ్యో గృహ్యతే । అహరేవ తూపేణ సమర్ధయన్తి । అథో

అహ్నఏవైష బలిర్హీయతే । ఆగ్నేయమాలభన్తే ప్రత్తి ప్రజ్ఞాత్యై । అజోవైతాత్వా ఏతే పూర్వేర్వామ్సోరవరున్ధతే । యదైతే గ్రవ్ణాః ప్రశవ ఆలభ్యన్తే । ఊభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యై ॥ర౨॥ యదతిరిక్తా-మేకాదశినీమాలభేరన్ । అప్రియం భ్రాతృవ్యస్యాభ్యతిరిచ్యేత । యద్ద్వాదశా ప్రశూ స్యుస్యేయుః । కనీయ ఆయుః కుర్వీరన్ । యదైతే బ్రాహ్మణవన్తః ప్రశవ ఆలభ్యన్తే । నాప్రియం భ్రాతృవ్యస్యాభ్యతి రిచ్యతే । న కనీయ ఆయుః కుర్వతే ॥ ర౩ ॥

తే ఏవాలభన్తైమైత్రావరుణీమాలభన్తేఽవరుద్ధ్యై సప్త చ॥గ॥

ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా పర్యశ్రోఽశేయత్ । తం దైవాభూతా-న్యాగ్ం రసం తేజస్సంభృత్య । తేనైనమభిషజ్య । మహానవపతీతి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । మహాద్ధ్వ్రి తమితి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । మహతో వ్రితమితి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । పఞ్చవిగ్ంశస్తోమో భవతి ॥ ర౪ ॥ చతుర్విగ్ంశత్యర్ధమాసస్సంవత్సరః । యదా వా ఏతస్మిన్సంవత్స-రేఽధి ప్రాజాయత । తదస్సం పఞ్చవిగ్ంశమభవత్ । మధ్యతః క్రియ-తే । మధ్యతో హ్యన్నమశితం ధినోతి । అథో మధ్యత ఏవ ప్రజానా-మూర్గ్ధీయతే । అథయద్వా ఇదమన్తతః క్రియతే । తస్మాదుద్వన్తౌ ప్రజాస్సమేధన్తే । అన్తతః క్రియతే ప్రజననాయైవ । స్త్రీవృచ్ఛిరో భవతి ॥ ర౫ ॥ త్రేధా విహితగ్ంహి శిరః । లోమ ఛవీరస్థి । పరా-చ్యా స్తువన్తి । తస్మాత్తథ్సదృశైవ । న మేద్యతోఽను మేద్యతి ।

న కృశ్యతో ఽనుకృశ్యతి । ప్రష్ఠ్యశ్చ్రద్రశో ఽన్యఃప్రష్ఠో భవతి । సప్రష్ఠద్రశో ఽన్యః । తస్మాద్వ్యూగ్ం స్యన్యత్తరమర్ధమ్భి ప్రత్యావర్తన్తే । అన్న త్తరత్రో హి తద్ధరీయఃక్రియతే ॥ ౨౬ ॥ ప్రష్ఠ్యవిగ్ంశ ఆత్మా భవతి । తస్మాన్నధ్యతఃప్రశస్తా వదిష్టాః । ఏకవిగ్ంశం పుచ్ఛమ్ । ద్విపదాసు స్తవన్తి ప్రతిష్ఠితైర్య । సర్వేణసహ స్తువన్తి । సర్వేణ హ్యాత్మనా ఽత్మస్వో । సహోత్పతన్తి । ఏకైకామున్చ్యగ్ంషన్తి । ఆత్మన్న్ హ్యఙ్గాని బద్ధాని । న వా ఏతేన సర్వఃపురుషః ॥ ౨౭ ॥ యదితఇత్తో లోమాని ద్రతో నఖాగ్ । పరిమాదఃక్రియన్తే । తానైవతేన ప్రత్యుప్యన్తే । ఔదుమ్బరస్తల్పో భవతి । ఊగ్ర్వా అన్నముద్దుమ్బరః । ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । యస్యతల్పసద్యమనభిజిత్యగ్ం స్యాత్ । స దైవానాగ్ం సామ్యతే । తల్పసద్యమభిజయూనీతి తల్పమారుహ్యోద్గాయేత్ । తల్పసద్యమైవాభిజయతి ॥ ౨౮ ॥ యస్య తల్పసద్యమభిజిత్యగ్ం స్యాత్ । స దైవానాగ్ం సామ్యతే । తల్పసద్యం మాపరాజైషీతి తల్పమారుహ్యోద్గాయేత్ । న తల్పసద్యం పరాజయతే । ప్లైఖ్యశగ్ంసతి । మహ్నో వై ప్లైఖ్యః । మహస ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । దైవాస్తురాస్సంయత్తా ఆసన్ । త ఆదిత్యే వ్యాయచ్ఛన్త । తం దైవాస్సమజయన్ ॥ ౨౯ ॥ బ్రాహ్మణశ్చ శూద్రశ్చ చర్మన్కర్తే వ్యాయచ్ఛేతే । ద్వైత్యో వై వర్ణో బ్రాహ్మణః । అసుర్యశ్శూద్రః । ఇమ ఆధున్రిమె సుభూతమక్ర్యిన్త్యన్యత్తరో బ్రూయాత్ । ఇమ ఉదాసీకారిణ ఇమె దుర్భూతమక్ర్యిన్త్యన్యత్తరః । య-

దైవైషాగ్ం సుకృతంయూరాద్ధిః । తదన్యత్తరోఽభిశ్రీణాతి । యదైవైషాం దుష్కృతంయూఽరాద్ధిః । తదన్యత్తరోఽపహన్తి । భ్రాతృవ్యస్మాణస్సం జయతి । అముమైవాదిత్యం భ్రాతృవ్యస్య సంవిన్దన్తే ॥ ౫౦ ॥

భవతి భవతిక్రియతే పురుషో జయత్యజయజ్జయత్యేకం చ ॥

ఉద్ధన్యమానం నవైతాని సన్తిరేఖవిగ్ంశ ఏషోఽప్రతిష్ఠాం ప్రజాపతిర్వృత్తషట్ ॥ ౬ ॥

ఉద్ధన్యమానగ్ంశ్రోచిష్కృశోఽగ్నే స్రవత్నానతిగ్రాహ్యవైశ్వదేవమాలభన్తే పఞ్చాశత్ ॥ ౫౦ ॥ హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ దైవాస్సురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దైవా విజయముపయన్తః । అగ్నీషోమయోస్తేజస్వినీస్తనూస్సం న్యదధత । ఇదము నో భవిష్యతి । యదినో జైష్యన్తీతి । తేనాగ్నీషోమావపాక్రామతామ్ । తే దైవా విజిత్య । అగ్నీషోమావనై వచ్ఛన్ । తేఽగ్నిమన్వవిన్దన్నన్నాద్యకామాస్సన్నమ్ । తస్య విభక్తీభిస్తేజస్వినీస్తనూరవారున్ధత ॥ ౧ ॥ తే సోమమన్వవిన్దన్ । తమఘ్నన్ । తస్య యథాఽభిఘ్నాయం తనూర్వ్యగృహ్ణత । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం గ్రహత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే । తస్యైవ గృహీతాః । నానాఽఽగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ । యదనాగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ । వ్యృద్ధమేవ తత్ ॥ ౨ ॥ అనాగ్నేయం వా ఏతత్క్రియతే । యత్తనమిధస్తనూనపాతమిడో